

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри ЛОР-хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова Кіщука Василя Васильовича на дисертаційну роботу Суворкіної Аліси Олександрівни «Алергічний фарингіт: підходи до діагностики та лікування» представлену до захисту в спеціалізовану вчену раду Одеського національного медичного університету, що утворена наказом Вченої ради Одеського національного медичного університету МОЗ України від 31.01.2023 р. № 49-о для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

1. Актуальність вибраної теми дисертації

На сьогоднішній день хронічні фарингіти займають провідне місце за зверненнями в амбулаторній практиці оториноларингологів. Патологія глотки відноситься до найбільш поширених захворювань верхніх дихальних шляхів. До 5 % дорослих звертаються зі скаргами, характерними для хронічних фарингітів. Статистичні дані по цій патології неповні, тому що велика кількість пацієнтів проходить лікування у фахівців загальної практики, гастроентерологів, невропатологів та інших суміжних фахівців.

Хронічні фарингіти являють собою відповідну реакцію слизової оболонки на вплив як зовнішніх, так і внутрішніх різноманітних чинників. Тому вони рідко є самостійним захворюванням. Варіабельність клінічних проявів залежить від етіопатогенетичних чинників. Існуючі літературні джерела з цієї тематики описують залежність клінічних проявів не тільки із впливом шкідливих факторів зовнішнього середовища, а також з патологією шийного відділу хребта, травної системи, імунної та ендокринної; імунно-біохімічних процесів організму. Клінічні прояви у вигляді болю, дисфагії, кашлю мають довготривалий та нав'язливий характер.

У розвитку хронічного фарингіту також відіграють роль несприятливі екологічні та кліматичні умови навколишнього середовища - сухість повітря, підвищена температура повітря, пил, загазованість, вплив шкідливих хімічних речовин; куріння і зловживання алкогольними напоями; порушення в ендокринній системі, що провокує гормональної дисбаланс; захворювання, що вражають шлунково-кишковий тракт; алергія; карієс; занадто гостра їжа і т.д.

Глотка бере участь не тільки у процесах дихання, але і травлення. Патологічний закид шлункового вмісту подразнює слизові оболонки ЛОР органів, може призводити до запальних змін. Тому симптомокомплекс, що виникає при цій патології, різноманітний і включає в себе: болі в горлі, першіння, кашель, відчуття стороннього тіла в горлі, неприємний присмак у роті, порушення ковтання, а в деяких випадках і порушення сну, апетиту, відчуття нервозності. Дисфагія, фагофобія, психогенне відчуття стороннього тіла в горлі найбільш поширені під час емоційного стресу. Все це призводить до порушення психосоматичного здоров'я. У багатьох випадках пацієнти не можуть бути остаточно вилікувані, що значно знижує якість життя людини.

Одною з дуже важливих тем на сьогоднішній день є стрімке поширення алергічних захворювань. До 6% дітей молодшого віку страждає на харчову алергію, і близько 3% від загальної чисельності населення. Важливими чинниками, що впливають на розвиток алергії є зміна клімату, промислове зростання, глобалізація, погіршення екологічних умов, спадкова схильність, забруднення довкілля. У літературі широко описані різні форми алергічного запалення дихального і травного тракту, при яких спостерігаються ті ж скарги, що і при хронічному фарингіті. Проте систематизовані дані про клініку, алгоритм діагностики та лікування відсутні.

Враховуючи вище сказане слід зазначити, що дисертаційна робота Суворкіної Аліси Олександрівни є важливою і своєчасною. Вона присвячена актуальній проблемі - оцінці етіологічної ролі алергії при цьому захворюванні, розробці діагностичних та лікувальних алгоритмів для покращення ефективності лікування хронічних фарингітів.

2. Зв'язок теми дисертації з державними та галузевими науковими програмами.

Дисертаційна робота виконана у відповідності із науковою тематикою і є фрагментом науково-дослідницької роботи кафедри оториноларингології Одеського національного медичного університету МОЗ України «Комплексні діагностичні та реабілітаційні заходи при запальних, алергічних, пухлинних захворюваннях верхніх дихальних шляхів та вуха», № державної реєстрації 0115U006654.

3. Наукова новизна досліджень та отриманих результатів.

Дисертаційна робота Суворкіної А.О. є завершеним науковим дослідженням, вирізняється чітким формулюванням мети та завдань дослідження, грамотним методологічним підходом, сучасним рівнем використаних високоточних методів дослідження.

Обґрунтовано та розроблено алгоритм застосування діагностичних та лікувальних технологій, які забезпечують підвищення ефективності лікування хронічних фарингітів алергічної етіології. Використання комплексного клініко-лабораторного обстеження хворих, відповідних методів статистичного аналізу дозволяють вважати подані автором наукові положення, висновки і рекомендації достовірними і науково-обґрунтованими.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

В дисертаційному дослідженні було доповнено дані щодо особливостей клінічного перебігу та етіопатогенезу хронічних фарингітів. Вперше сформовано поняття хронічного запалення глотки алергічної етіології. Доведена необхідність і запропоновано діагностичний алгоритм, який дозволяє проводити виявлення алергічної природи хронічного фарингіту із високою вірогідністю.

Результати дослідження вказують на теоретичне обґрунтування і нове клінічне вирішення актуальної наукової задачі щодо розширення клініко – діагностичних критеріїв хронічних фарингітів із алергічною природою, які дозволяють виявити АФ, прогнозувати їх перебіг та вчасно застосувати етіопатогенетичне лікування.

Отримані результати впроваджено в роботу КНП Міської клінічної лікарні № 11, КНП Одеського обласного медичного діагностичного центру Одеської обласної ради. Результати даного дослідження можуть використовуватись в практичній діяльності лікарів оториноларингологів, використовуватись в матеріалах для підготовки студентів медичних закладів.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, які сформульовані у дисертації, достовірні, обґрунтовані результатами проведених досліджень з використанням комплексу сучасних методів, різнобічним аналізом отриманих даних. Об'єм матеріалу достатній для отримання репрезентативних даних, що дає підстави стверджувати про вірогідність отриманих результатів та обґрунтованість наукових положень та висновків дисертації.

Дисертаційна робота забезпечується достатнім обсягом обстеження (149 хворих на хронічний фарингіт), побудована за традиційною схемою, містить усі необхідні розділи, виконана на сучасному науково-методичному рівні та є завершеним науковим дослідженням. Аналіз та узагальнення результатів є коректними. На їх підставі автором сформульовано висновки, які ґрунтуються на матеріалах власних досліджень і повністю відповідають поставленій меті та завданням дослідження, мають як науково-теоретичне, так і практичне значення.

6. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях і анотації.

Матеріали дисертації на різних етапах виконання роботи були представлені в повному обсязі у 10 наукових працях; серед них 5 статей (2 – у наукових фахових виданнях України; 2 - у іноземному науковому періодичному виданні, яке внесено у міжнародну наукометричну базу *Scopus*, 1 – в у іноземному науковому періодичному виданні, що *індексується* у наукометричних базах даних *Web of Science*) та 5 тез у матеріалах українських конгресів та конференцій з міжнародною участю.

- Основні положення роботи достатньо оприлюднено на різноманітних наукових форумах, зокрема: на щорічній традиційній весняній конференції Українського наукового медичного товариства лікарів-оториноларингологів «СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ В ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ», (14 - 15 травня 2018 р. в м. Одеса, Україна);

- на щорічній традиційній весняній конференції українського наукового товариства оториноларингологів з міжнародною участю «Сучасні дослідження, хірургічні та терапевтичні підходи в оториноларингології» (20-21 травня 2019 р. м. Одеса).

- на щорічній традиційній осінній конференції українського наукового товариства оториноларингологів з міжнародною участю «Сучасні технології діагностики та лікування в оториноларингології» (7–8 жовтня 2019 р. в м. Дніпро).

- на науково-практичній конференції «АлергоВін-2021» (15-16 травня 2021р. в м. Вінниця).

- на XIII з'їзді оториноларингологів України (20-22 вересня 2021р. в м. Одеса).

7. Оцінка структури та змісту і обсягу роботи, її завершеність та рекомендації.

Дисертаційна робота написана українською мовою, загальним обсягом 173 сторінки друкованого тексту. Робота побудована за традиційною структурою, складається із анотацій українською і англійською мовами, вступу, 5 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 120 сторінок друкованого тексту. Дисертаційна робота ілюстрована 35 таблицями та 27 рисунками, містить додатки А, Б. Перелік використаних джерел містить 223 найменування, із яких 39 кирилицею, 184 латиницею. Загальний обсяг та структура дисертації відповідають вимогам ДАК МОН України щодо дисертаційних робіт.

Вступ. Автор чітко та аргументовано розкриває актуальність проблеми, обґрунтовує необхідність проведення даного дослідження, його зв'язок з науковими програмами. У розділі сформульовано мету роботи та завдання дослідження, розкрито наукову новизну одержаних результатів, їх теоретичне та практичне значення, відображено особистий внесок здобувача у проведенні наукових досліджень, наведені дані щодо апробації результатів дисертаційної роботи.

Розділ 1 присвячений огляду літератури за вітчизняними та світовими інформаційними ресурсами. Розділ представлений на 20 сторінках друкованого тексту і складається з п'яти підрозділів. У першому підрозділі наведена інформація про причини виникнення, частоту, принципи класифікації хронічних фарингітів. Другий підрозділ висвітлює психосоматичні аспекти хронічних фарингітів. У третьому і четвертому підрозділах описані існуючі методики діагностики та лікування хронічних фарингітів. П'ятий підрозділ присвячений характеристиці алергічних захворювань та встановлює залежність виникнення фарингальних симптомів на тлі алергії.

Достатня кількість посилань, наведених в огляді літератури, окреслює сучасний стан проблеми і переконує у необхідності та важливості проведе

результати лабораторного, цитологічного дослідження характеристика мікробного пейзажу виділень з глотки та результати РН метрії слизу хворих з різними формами хронічного фарингіту.

Розділ 4, викладений на 33 сторінках друкованого тексту і містить дані клінічних та лабораторних досліджень хворих із хронічним алергічним фарингітом. У перших двох підрозділах представлені результати клінічного обстеження та дані об'єктивного дослідження лор-органів. Третій підрозділ надає детальну характеристику результатів цитологічного дослідження, вивчення кислотності слизу у різних відділах носа і глотки при хронічному алергічному фарингіті та загального IgE у хворих на АФ. У четвертому підрозділі наведені дані діагностики алергічного фарингіту з перехресною сенсibiliзацією за допомогою традиційних алергенів. Представлений матеріал інформативний, викладений цікаво, логічно, ілюстрований 19 рисунками.

Розділ 5 викладено на 7 сторінках друкованого тексту. В ньому викладено результати лікування хворих на хронічний алергічний фарингіт. Наведена оцінка ефективності застосування протиалергійної терапії у пацієнтів з хронічним фарингітом алергічної етіології.

Обговорення та аналіз результатів дослідження, що викладено на 7 сторінках, містить матеріал, що являє собою підсумок власних напрацювань автора та систематизацію отриманих результатів. Він присвячений обговоренню отриманих автором результатів дослідження та основних підсумків роботи.

За результатами дисертаційної роботи Суворкіної А.О. зроблено 8 узагальнюючих висновків, які логічно відображають результати дослідження, коректною сформульовані, науково обґрунтовані, відповідають поставленій меті і завданням та відображають основні етапи проведеного дослідження.

Перелік використаних джерел оформлений згідно вимог ДАК МОН України, містить 223 бібліографічних посилань, переважна більшість яких— результати сучасних досліджень.

такої наукової роботи. Досить глибокий аналіз літературних джерел дозволив автору правильно обрати напрямок своїх досліджень, що стало можливою передумовою для чіткого визначення мети і конкретних завдань дисертаційного дослідження.

Другий розділ «Матеріали та методи» викладений на 7 сторінках, складається із семи підрозділів. На початку описана програма дослідження, критерії включення, критерії виключення. Акцентована увага на ретельний збір скарг і анамнезу - анамнез хвороби, анамнез життя (шкідливі звички, умови роботи, контакт зі шкідливими речовинами), генетичний анамнез, алергологічний анамнез за часом виникнення проявів алергії (персистуюча або інтермітуюча форми), по коморбідності (АР, БА, алергічний езофагіт та ін), наявність хронічних захворювань ЛОР-органів, нижніх дихальних шляхів, наявність хронічних захворювань шлунково-кишкового тракту, наявність психогенних захворювань.

У підрозділі 2.2 детально описані алергологічні та цитологічні методи діагностики, які були використані в дослідженні. Наведені методики спеціалізованого тестування для оцінки психосоматичного стану, визначення ризику ГЕРХ та схема алергологічного анамнезу.

Незважаючи на те, що розділи надмірно структуровані, детальні, саме це дозволяє одержати чітке уявлення про весь спектр застосованих методик та структуру дослідження в цілому.

Результати власних досліджень представлені у наступних двох розділах дисертації.

Третій розділ представлений 33 сторінках друкованого тексту надає клінічну характеристику обстеженого контингенту. Матеріал, представлений у розділі цікавий, написаний доступно, містить 17 таблиць.

Три підрозділи присвячено наведенню характеристики клінічних проявів хронічних фарингітів, особливостей перебігу у хворих в залежності від ендотипу захворювання. Акцентовано увагу на критеріях оцінки стану хворих з ГЕРХ та психоемоційними розладами. У четвертому підрозділі наведені

8. Недоліки дисертації щодо змісту та оформлення

В цілому дисертаційна робота написана цікаво, має логічний методологічний підхід до викладення матеріалу, структура та зміст відповідає вимогам МОН України. Матеріал дослідження викладено послідовно та логічно, усі положення, висновки, рекомендації витікають з результатів дослідження.

У тексті дисертації зустрічаються неточності, стилістично некоректні вислови та формулювання, повторювання матеріалу, але вони суттєво не впливають на позитивне враження від представленої роботи.

В процесі ознайомлення з роботою до автора виникли деякі запитання, на які хотілося б отримати відповіді:

1. Яку місцеву терапію в лікуванні хворих з хронічним фарингітом алергічної етіології Ви застосовували і можете рекомендувати?

2. У лабораторних дослідженнях Ви визначали мікробіологічний пейзаж виділень з глотки. Яка роль мікроорганізмів у розвитку алергічного запалення глотки?

3. Чи простежували Ви подальшу інтердисциплінарну динаміку своїх пацієнтів і чи підтверджувалися встановлені Вами психічні розлади та депресії?

4. Чи застосовували Ви у лікуванні своїх хворих специфічну імунотерапію?

9. Рекомендації щодо використання результатів дисертації в практиці

Матеріали дисертаційної роботи можуть використовуватись в роботі оториноларингологічних клінік, можуть використовуватись у навчальних процесах при викладанні оториноларингології студентам та лікарям-інтернам.

10. Відповідність дисертації встановленим вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Суворкіної Аліси Олександрівни «Алергічний фарингіт: підходи до діагностики та лікування», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії є повністю завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке висвітлює актуальну тему, має вагоме теоретичне і практичне значення, відповідає поставленому завданню - оцінці етіологічної ролі алергії і розробці діагностичних та лікувальних алгоритмів для збільшення ефективності лікування хронічних фарингітів. За своєю актуальністю, науковою новизною, обсягом проведеного дослідження, обґрунтованістю, достовірністю, дисертація Суворкіної А.О. «Алергічний фарингіт: підходи до діагностики та лікування», повністю відповідає вимогам, передбаченим п. 6-8 Порядку присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 та вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, які пред'являються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а здобувач заслуговує присудження їй наукового ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент

Завідувач кафедри ЛОР-хвороб
Вінницького національного медичного
університету ім. М. І. Пирогова

доктор медичних наук, професор ЗВО,
заслужений лікар України

Василь Кищук
Василь КИЩУК

В.В. Кищук
Кищук В.В., відділу кадрів
Вінницького національного
медичного університету
ім. М. І. Пирогова
« » 20 р.